

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

"Only when it's -15 degrees outside and I'm on my bike do I compare myself to Swedish people."

En kvalitativ studie om utrikesfödda matbud och deras uppfattningar om sin arbetsituation.

Författare: Mohamed Abdel Wahab
Kandidatuppsats: SOCK10, 15p
Höstterminen 2023
Handledare: Olle Frödin

ABSTRAKT

Författare: Mohamed Abdel Wahab

Titel: "Only when it's -15 degrees outside and I'm on my bike do I compare myself to Swedish people.". En kvalitativ studie om utrikesfödda matbuds uppfattningar om sin arbetssituation.

Kandidatuppsats: SOCK10, 15p

Handledare: Olle Frödin

Sociologiska institutionen, HT 2023

Denna studie ämnar undersöka matbud från ett av de största matbuds företagen i Sverige. Deras uppfattningar om sitt arbete, deras identitet och synen på det egna arbetets uppfattade status i samhället. Med hjälp av kvalitativa intervjuer med fyra matbudsarbetare från ett av det största matbuds företaget i Sverige undersöktes tre huvudteman: uppfattning om den egna arbetssituationen, Vilka referensgrupper det hänvisar till och yrkets uppfattade status i samhället. Studiens syfte är att ge en nyanserad bild av hur matbuden reflekterar kring sitt arbete och undersöka vilka referensramar som matbuden själva använder när dem reflektera kring sig själva, sin yrkesidentitet och sin arbetssituation. För att besvara syftet använder jag följande forskningsfrågor:

- Vilka uppfattningar har matbuden om sin arbetssituation?
- Vilka referensgrupp hänvisar matbuden till?
- Hur uppfattar matbuden statusen för sitt yrke inom samhället och vilka faktorer påverkar denna uppfattning?

Resultaten visade på att matbuden inte nödvändigtvis identifierade sig med yrkesrollen. Däremot sågs arbetet som tillfälligt under en tidsbegränsad period, där fokuset på vidareutbildning eller andra karriärmöjligheter. Det socialpsykologiska teorierna symbolisk interaktionism, relative deprivation, referensgruppsteorin och dual frame of reference användes för att analysera dessa uppfattningar och beteenden hos matbuden. Resultatet visade att matbuden tenderade att se sitt yrke som en tidsbegränsad sysselsättning för att skapa en bättre ekonomisk ställning för sig själv. Det hade heller ingen stark identifikation med yrkesrollen. Matbuden visade inte tecken på att det jämförde sig med andra yrkesgrupper i samhället, istället fokuserade det på egen personlig utveckling genom framtida möjligheter inom studier eller andra karriärval. Referensgrupper det hänvisade till visade sig bestå av vänner och landsmän som på något sätt haft och göra med deras ingång till yrket. Denna forskning ger insikter i matbudens egna perspektiv på deras arbetssituation, identitet och uppfattningar om yrkesstatus i samhället.

Nyckelord: Referensgrupper, yrkesidentitet, matbud, symbolisk interaktionism.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Inledning	4
Syfte	5
Frågeställningar.....	6
Disposition	7
Tidigare forskning	8
Teoretiska referensramar	12
Symbolisk interaktionism	12
Begreppet relativ deprivation.....	13
Referensgruppsteorin	14
Dual frame of reference	15
Metod	17
Urval	17
Intervjuguide	19
Genomförande.....	19
Etiska överväganden	20
Resultat & Analys	21
Tema 1: Arbetsituation, yrkesidentitet och självbild.....	21
Tema 2: Referensgrupper, pragmatisk syn och aspirationsnivåer	23
Tema 3: Tankar om status av yrket i samhället, jämförelse med andra yrken och sambandsställning.....	25
Diskussion & Slutsats	28
Referenser	30
Bilagor	32
Intervjuguide	32
Respondenter.....	33
Missivbrev.....	33

Inledning

Denna studie ämnar undersöka individer som är sysselsatta som matbud vid ett av de största matbudsföretagen i Sverige, här benämnt som ”matbuds företaget”. Undersökningen kommer att behandla matbudens egna uppfattningar om sitt yrke, de referensgrupper som matbuden identifierar sig med samt hur det upplever statusen för sitt yrke i samhället. I det moderna samhället vi lever i har leverans av mat till dörren blivit ett allt vanligare företeelse. Matbuden har blivit mer synliga och är en vital del av många människors vardag. Digitalt förmedlande tjänster såsom digitala matleveranser blir allt vanligare i våra liv. Dessa tjänster förändrar både arbetslivet för individer som arbetar som matbud och vardagslivet för konsumenterna. Plattformsekonomi bidrar med nya arbetssätt och även nya sätt att konsumera på (Webster, N. A, & Zhang, Q. 2022, 1)

Denna studie strävar efter att bidra med ytterligare kunskap kring hur yrket påverkar matbudens identitet, deras förhållningssätt till arbetat samt deras egen syn på sin plats i samhället. Studien kommer genom en kvalitativ analys med semistrukturerade intervjuer, bestående av fyra manliga matbud försöka skapa en förståelse kring matbudens perspektiv och uppfattningar om sin arbetssituation. Vidare genom en tematisk analys har studien som fokus att belysa tre huvudteman som behandlar studiens tre frågeställningar: (1) Vilka uppfattningar har matbuden på den egna arbetssituation och den inverkan den har på deras yrkesidentitet och självbild. (2) Referensgrupper som matbuden hänvisar till och den inverkan det har på deras val och aspirationsutsikter och slutligen (3) matbudens egna utsagor kring upplevd status på deras yrke i samhället.

Studien omfattar män bosatta i Sverige med olika bakgrunder såsom ursprungsländer, ålder och olika karriärs mål. Genom att tillämpa socialpsykologiska teorierna och begreppen såsom symbolisk interaktionism, referensgruppsteorin, dual frame of reference och relative deprivation kommer denna studie att analysera matbudens egna upplevelser och utsagor för att ge en bredare förståelse för deras inställning till yrket och hur det relateras till den egna identiteten och samhällets syn på yrket.

Det har förekommit en del diskussioner i media kring upplevelser av hur det är att jobba som matbud. Journalisten Dan Ivarsson på sydsvenskan genomförde själv ett uppdrag som cykelbud under fyra veckor (Ivarsson 2020, 1). Dan beskriver sin upplevelse på följande sätt: *”Man är under en fruktansvärd tidspress, man har en app som bevakar exakt var du befinner dig och som också klockar tiden hela tiden”*. Sydsvenskans granskning som publicerades väckte stor uppmärksamhet. Efter stor mediabevakning kom kollektivavtalet i februari 2021. Det tecknades mellan den största matbudsföretaget i Sverige och fackförbundet Transport. Ett historiskt kollektivavtal, det första bolaget inom denna sektor att teckna detta i Sverige. Avtalet innebar bland annat rätt till avtalspension, semesterersättning och årlig löneökning (Transport 2021).

Intresset för denna studie väcktes av reflektioner kring vad matbudens egna uppfattningar om yrket kunde tänkas vara. Möjligtvis betraktas yrket ur ett mer praktiskt perspektiv. Och i så fall, vad kan det tänkas vara för socialpsykologiska och sociologiska mekanismer som bidrar till detta hos matbuden? Vem identifierar det sig med och hur uppfattar de den egna arbetssituationen. Vilka faktorer påverkar gällande hur jobbet som matbud uppfattas? En aspekt som möjligtvis förbises är att det kan vara ett bra jobb att tjäna lite extra pengar medan matbuden exempelvis studerar eller har en annan sysselsättning parallellt. Denna studie beskriver en sida av det, som har en socialpsykologisk aspekt. Det finns såklart andra sidor av detta fenomen. Men jag anser att det som beskrivits i media inte givit rättvisa i detta fenomen då det är komplext och samtidigt är det viktigt att lyfta fram matbudens egna röster.

Syfte

Studiens syfte är att utforska och analysera matbudens egna perspektiv, upplevelser, referensramar och självuppfattning kring sitt yrke som matbud. Med avseende på yrkesidentitet och arbetssituation inom ett av det största matbudsföretagen i Sverige. Detta fenomen har uppmärksammats i media och studien syftar att bidra genom en kvalitativ ansats en rättvis skildring och ge en nyanserad bild av hur matbuden reflekterar kring sitt arbete enligt egen utsago. Fokus ligger på deras egna erfarenheter och uppfattningar om yrket.

Genom semistrukturerade intervjuer med nuvarande eller tidigare anställda matbud inom matbudsföretaget ämnar studien att identifiera och analysera det socialpsykologiska mekanismer som påverkar deras uppfattning. Särskilt med avseende på referensgrupper och

hur det tolkar och använder referenser för att förstå och navigera sig inom yrket. Studien strävar även efter att belysa matbuds syn på sin upplevda status inom samhället om det överhuvudtaget reflekteras över samt de referensramar de hänvisar till för att förstå och definiera sin arbetssituation.

Studiens avgränsning fokuserar specifikt på matbuden som är anställda eller tidigare varit anställda av matbudföretaget i Sverige för att få en djupare förståelse för deras arbetssituation. Genom att belysa matbuds egna erfarenheter och upplevelser i arbetet, syftar studien till att ge en annan sida av matbudsyrkets komplexitet och dess påverkan på individernas arbetsliv. Nedan är de frågeställningar som ämnar besvara studiens syfte.

Frågeställningar:

- Vilka uppfattningar har matbuden om sin arbetssituation?
- Vilka referensgrupper hänvisar matbuden till?
- Hur uppfattar matbuden statusen för sitt yrke inom samhället och vilka faktorer påverkar denna uppfattning?

Disposition

Studien består av sammanlagt sju kapitel. Första kapitlet behandlar inledningen med beskrivande del om forskningsområdet, studiens syfte och frågeställningar. Kapitel två utgörs av tidigare forskning som relaterar till forskningsområdet, både svenska- och internationella studier förekommer. Kapitel tre redogör det teoretiska referensramarna som studien utgår ifrån, här introduceras det socialpsykologiska teorierna: symbolisk interaktionism, relative deprivation, referensgruppsteorin och slutligen dual frame of reference. Vidare i kapitel fyra presenteras uppsatsens metod och tillvägagångssätt. Här får läsaren bland annat ta del av urvalsprocessen, avgränsningar och de etiska övervägandena som gjorts för studien. Kapitel fem behandlar studiens resultat och analys som dels består av en redogörelse av det empiriska insamlade materialet, som behandlar det tre teman där resultatet behandlas utifrån och kopplas an till studiens teoretiska ramverk. I kapitel sex återfinns studiens diskussion del och slutsats av studien. Kapitel sju som är det sista kapitlet innehåller studiens referenser och bilagor som innehåller intervjuguiden, respondenter och missivbrevet.

Tidigare forskning

I det här avsnittet kommer tidigare forskning som varit av relevans för studien, dess syfte och frågeställningar presenteras. Vidare kommer även en redogörelse för studiens kunskapslucka.

(Newlands 2022, 1) har undersökt hur olika jobbsituationer inom gig-ekonomin som exempelvis matleverans påverkat migrantarbetares uppfattande anställningsbarhet. Studien undersökte bland annat hur detta jobb påverkade hur migrantarbetarna såg på deras egen chans att få ett arbete på den lokala arbetsmarknaden. Ifall matbuden uppfattade att erfarenheten av att vara matbud underlättade för dem att förvärva andra jobb eller framstod som ett hinder för framtida arbetsmöjligheter. Studien innehöll 37 semistrukturerade intervjuer med migrantkurirer inom Foodora i Sverige och Norge.

Många av migranterna mötte en minskning i sin anställningsbarhet när de anländer till Norge och Sverige. Detta kan ske på grund av brist i information om vilka andra jobbmöjligheter som finns på arbetsmarknaden. Migranterna har även svårigheter att överföra sina tidigare kvalifikationer från hemlandet till landet dem flyttat till. Även språkbarriär kan vara en orsak. Strukturella faktorer som exempelvis diskriminering kan leda till brist på tillgång till ett relevant arbete, som kan resultera i nedgradering i yrke även om individen anses vara högkvalificerad (Newlands 2022, 2).

Andra faktorer som nämns är brist i förståelsen av arbetsmarknadens krav eller kulturella förväntningar, vilket kan göra det svårare för migranterna att bedöma den egna möjlighet att förvärva ett arbete eller att veta vilka arbeten som är bäst anpassade för deras färdigheter och erfarenheter (Newlands 2022, 4).

Förklaringen till att migranterna ändå övervägde yrket som matbud var bland annat enklare rekrytering, flexibla arbetstider, ett lågt inträdeskrav och löften om stadigare och snabbare inkomst. Därav lockar arbeten som exempelvis Foodora då det blivit en allt vanligare arbetsmarknadsintroduktion för nya migranter (Newlands 2022, 8). Synsättet kan helt enkelt förklaras genom att det framstår som en temporär lösning som kan generera omedelbar inkomst i brist på andra alternativ och instabila ekonomiska förhållanden.

(Könönen 2019, 1) nämner i sin studie från Finland om arbetsmarknadens roll för migranter inom lågbetalda serviceyrken inom Helsingforsområdet. Studien diskuterar hur invandringsregler formar en referensram för migranternas sysselsättning innan det får en

permanent bosättnings status i värdlandet. Migranterna är beroende av arbete när det anländer till värdlandet för att kunna uppfylla kraven som krävs för att sedan få möjlighet till förnyelse av sitt uppehållstillstånd.

Studien har sitt fokus på den lagliga betydelsen av arbete för migranter under invandringsprocessen. Vidare diskuteras att invandringsreglerna ökar migranternas beroende av betalt arbete och minskar därmed deras förhandlingsposition på arbetsmarknaden. Fyndet visar på förändringen av utbud och efterfrågan på arbetskraft inom den lågavlönade servicebranschen, där arbetsgivare föredrar att anställa migranter i tillfälliga lagliga positioner framför exempelvis lokalbefolkningen (Könönen 2019, 2).

Referensgruppsteorin belyser idén om att individer hänvisar till grupper som det är medlemmar av, eller inte är medlemmar av men önskar identifiera sig med (Passas 1997, 2). Teorin har sitt ursprung från den amerikanska sociologen Herbert Hyman. Där Hyman i sin analys diskuterar hur individer skapar en uppfattning om sin status i samhället. Individens beteenden och attityder påverkas både av referensgrupperna och grupperna som individen inte relaterar till. Vissa grupper väljer individ ut som en referens eller jämförelsepunkt. Det här referenserna kan både vara positiva eller negativa, detta bedöms genom att individen vill associera sig med denna grupp eller väljer och ta avstånd.

Vidare förklarar (Passas 1997:2) att referensen inte nödvändigtvis behöver vara en grupp utan referensen kan även vara en individ eller en abstrakt idé. Det återfinns en distinktion i teorin som belyser skillnad mellan normativa och jämförande referensgrupper. Även om det båda kan överlappa varandra i praktiken så skiljer dem sig åt. Den normativa referensgruppen behandlar tanken om att gruppen fastställer gruppnormer som individen vill uppnå acceptans i. Och jämförande referensgrupper är en typ av måttstock för individen att bedöma, värdera och forma egna åsikter. Genom att anpassa sig eller efterlikna beteendemönster och normerna som tillhör referensgruppen kan individen få en känsla av identitet, gemenskap och acceptans.

Det är dock viktigt att urskilja referensgrupp från primärgrupp. Den primära gruppen inkluderar människor som individen har nära relation med, vanligtvis familjemedlemmar eller vänner. Därmed behöver referensgruppen inte nödvändigtvis vara en grupp som individen har

en direkt kontakt med utan kan vara en grupp med beteenden och normer som individen relaterar till eller strävar att efterlikna.

Denna referens kan påverka vilka karriärval individen väljer, genom att anpassa sig till normerna och beteendena i denna grupp. Som nämnts tidigare kan den verka som en jämförelsegrund, ett exempel är om individen identifierar sig med grupp som har det sämre än en själv, mår individen sämre. Skulle referensgruppen i stället ha det bättre påverkas individen också av detta och mår bättre. För att kunna bedöma den egna livssituation i relation till det land individen flyttat till.

Dual frame of reference är en teori som tidigare använts inom migrationsforskning och arbetslivsforskning. Teorin knyter an till referensgruppteorin och förklarar migranternas ambition till att gå med på lågavlönade och stigmatiserade jobb. I sin artikel om dubbla referensramar med inriktning på migrerade jordbrukare i norra Kalifornien och sydöstra Norge diskuterar (Lopez och Rye 2023:1) att migranterna som arbetare kännetecknas av en dubbel referensram. Förhållandena som upplevs i värdlandet jämförs med förhållandet som migranten upplevt i sitt tidigare hemland. Men artikeln argumenterar för en annan syn på detta fenomen, nämligen att det inte är migranternas hemländer som bidrar till denna "dual frame of reference" utan det är snarare invandringreglerna som är en starkare faktor i detta fall. Dessa regler innefattar olika inkomstkrav och det bidrar till att det är invandringsreglerna som etablerar en ny referensram för migranternas anställning innan det mottagit permanent uppehållsstatus.

Därmed kan arbete under invandringsprocessen påverkas i högre grad av reglerna för invandrare. Allt från att finna ett arbete som kvalificerar till ett arbetsvisum, ha tillräckligt med besparingar för att kunna förnya ett studievisum till att uppfylla de särskilda kraven för att kunna återförenas med sin familj i värdlandet. Förhandlingspositionen för migranterna på arbetsmarknaden påverkas av dessa regelverk, då det ökar beroendet av ett betalt arbete, (Lopez och Rye 2023:6).

Arbetet för många av migranterna blir inte bara en väg till personlig utveckling eller en inkomstkälla. En strategi utvecklas för att försöka uppnå de ekonomiska kraven som behöver

uppfyllas, för en möjlighet att ansöka om arbets- och uppehållstillstånd eller återförenas med sina familjemedlemmar i värdlandet. I stället för egna personliga önskemål eller referens till arbetsbakgrunden i hemlandet fastställs den nya referensen av värdlandets lagar och regler (Lopez och Rye 2023:15). Därmed är dual frame of reference i denna kontext ett sätt att förstå hur migrationsregler skapar en specifik referensram för migranternas arbete, som i många fall blir dominerande och avgörande för deras möjligheter och situationer på arbetsmarknaden.

(Ilsøe, Larsen och Bach 2021:1) utforskar i sin artikel om ett samspel mellan individers deltagande gällande två olika sorters digitala plattformar och den traditionella arbetsmarknaden. Undersökningen tittade närmare på inkomsterna för individer som kombinerar arbete från traditionella anställningar samt digitala plattformar. Studien är baserad på representativa undersökningar av 18 000 slumpmässigt utvalda respondenter år 2017 och 2019 i Danmark.

Fokuset är på två typer av plattformar, arbetsplattformar som består av olika ”gig” alltså mindre jobbuppgifter i den fysiska världen som matkurirer på Foodora, och kapitalplattformar som exempelvis används för att hyra ut privata tillgångar såsom hus eller lägenheter likt Airbnb. Resultaten visar att arbets- och kapitalplattformar lockar individer med olika socioekonomisk status. Arbetsplattformarna attraherade lägre utbildade, unga och personer med lägre inkomster (Ilsøe, Larsen och Bach 2021:2).

Medan kapitalplattformarna drog till sig äldre, högutbildade med högre inkomst. I arbetsmarknaden visade detta resultat på segmenteringstendenser i den danska arbetsmarknaden. Online-inkomst i kombination med traditionella jobb förstärkte dessa tendenser. Detta visar på att en ökande andel rika och fattiga verkar använda olika plattformar, vilket leder fram till en potentiell hierarki av arbetsmarknadssegment både online och på den traditionella arbetsmarknaden.

Studiens kunskapslucka upptäcktes efter att ha undersökt detta forskningsområde och jag fann att det återfanns ganska mycket tidigare forskning som berörde matbud på digitala plattformar. Men ingen forskning undersökte vilka referensramar som matbuden hänvisade till. Med en kvalitativ ansats återfinns en kunskapslucka som kastar ljus över hur dessa individer ser på sin arbetssituation genom exempelvis socialpsykologiska teorier som ”dual frame of reference”. Denna studie kommer tillföra en nyanserad bild av matbudens egen syn på sitt yrke.

Teoretiska referensramar

I följande avsnitt redovisas det teoretiska ramverket, begrepp och resonemang som kommer vara en grund för analysen av studiens empiriska material. Teorierna kommer presenteras liknande en tratt där redogörelsen kommer beskrivas mer generellt med inledning till symbolisk interaktionism av George Herbert Mead. Sedan smalnar av med referensgrupp som grundar sig i teorin om relativ deprivation och slutligen dual frame of reference som använts vid forskning om bland annat migrantarbete. Samtliga teorier är relaterade och knyter an till varandra. Teorierna och begreppen har använts som verktyg i denna studie för att förstå och redogöra gällande intervjurespondenternas utsagor om arbetssituationen.

Symbolisk interaktionism

Är en teori utvecklad av George Herbert Mead, (Gotzén och Löglund 2022, 106). Detta perspektiv betonar vikten av att individer skapar sin identitet genom sociala interaktioner och symbolisk kommunikation. Genom att internalisera samhällets förväntningar och normer menar Mead att individen formas av sociala roller som intas och interaktionerna som individen har med andra individer i samhället (Gotzén och Löglund 2022, 104). Fenomen som yrkesidentitet och yrkesstolthet formas därmed genom sociala interaktioner och egna reflektioner över hur individen uppfattas av andra.

Ett exempel där matbuden på matbudsföretaget konstruerar sin yrkesidentitet och känsla av erkännande kan ske genom en inre personlig reflektion över hur de uppfattar att deras arbete och beteende bedöms av andra inom och utanför deras yrkesgemenskap. Genom att använda denna teori bidrar den med ett användbart verktyg som underlättar att förstå hur matbuden på matbudsföretaget konstruerar sin yrkesidentitet, erkännande för sitt yrke och eventuell yrkesstolthet. Teorin fokuserar på hur individer skapar en identitet via kommunikation och sociala interaktioner.

Teorin är även relevant för att skapa en förståelse för hur matbudens identitet formas och hur det interagerar med sin omgivning och arbetsmiljö. Gällande identitet och självbild kan teorin om symbolisk interaktionism appliceras på matbuden genom att matbuden utvecklar sin identitet genom interaktion med kollegor, kunder och restauranger. Självbilden internaliseras genom hur andra individer i deras omgivning ser på dem och hur det tolkar feedback av sina

interaktioner med bland annat kunder.

Matbuden kan även skapa en gemensam mening och förståelse kring yrket. Detta sker genom interaktionerna som matbuden har med kunderna och restaurangerna. Här skapas en delad förståelse kring arbetsuppgifter, förväntningar och normer inom yrket. Detta resulterar i att lättare kunna navigera genom arbetsuppgifterna inom yrket. Teorin om symbolisk interaktionism kan därmed bidra med förståelse kring matbudens arbetssituation och identitetsskapande processer.

När matbuden reflekterar över den egna identitet, yrkesvalet och arbetssituationen sker förmodligen en social jämförelse med andra individer i samhället. Teorin blir relevant eftersom matbudens identitet och självbild konstrueras genom att se sig själv från andra individers perspektiv.

Begreppet relativ deprivation

Den brittiska sociologen Walter G. Runciman bidrog med utvecklingen av begreppet relative deprivation (Passas 1997:4). Begreppet är en jämförelsemekanism och grundidén i definitionen handlar om att en individs känslor av brist, frustration och missnöje visar sig i när individerna jämför den egna livssituationen med andra individer eller grupper. Det anses alltså vara lättare att leva med svåra förhållanden om andra individer i ens närhet också gör det.

En upplevelse av obalans eller orättvisa mellan vad dem själv upplever och förväntningarna de har eller i jämförelse med andra individer både inom och utanför deras arbetsmiljö.

Känslan av relativ deprivation uppstår när jämförelsen mellan den egna livssituation och situationen för andra referensgrupper. I fallet med matbuden på matbudföretaget ämnar denna studie undersöka vilka referensgrupper dem jämför sig med och vilka kan dem grupperna vara?

Respondenterna i denna studie härstammar från länderna Indien, Syrien och Irak. Detta begrepp kan appliceras genom att undersöka om deras jämförelse av sina arbetssituationer och upplevda utsagor om yrket går att spåra till ursprungslandet eller inte.

Har matbuden på matbudföretaget tagit detta arbete för att tjäna pengar eller förbättra sin ekonomiska situation? Upplever dessa individer någon relativ deprivation när de ser på sin

arbetsituation jämfört med andra som möjligtvis har bättre inkomster eller förmåner inom andra branscher. Har detta scenario i sådana fall skapat känslor av frustration eller missnöje?

Därför är det ett relevant synsätt för att studera och tolka matbuden inom matbudsföretagets upplevda arbetsituation med utgångspunkt i begreppet relativ deprivation. Undersökningen kan fokusera på att förstå deras upplevelser och uppfattningar om yrket som matbud. Dels det referensgrupper för jämförelse och hur dessa jämförelser påverkar deras syn på sin arbetsituation och branschen generellt.

Begreppet kan även utforska om dessa känslor av relativ deprivation ens existerar hos matbuden, och i sådana fall hur påverkas deras syn på att vilja stanna kvar eller söker sig bort för andra karriärmöjligheter eller utbildning.

Referensgruppsteorin

Tanken med teorin är att människor tenderar att jämföra sig med andra för att reflektera kring sina åsikter och beteenden. Referensgrupperna behöver individen inte interagera med dagligen utan kan vara grupper som individen identifierar sig med eller försöker efterlikna. Teorin om referensgrupper är central för att förstå vilka grupper matbuden på matbudsföretaget strävar efter att identifiera sig med eller jämför sig med. Den kan appliceras på matbuden på flera sätt, dels för att undersöka vilka referensgrupper dem jämför sig med. Kan det vara invånare från sina ursprungsländer eller på vilket sätt sket sociala jämförelser. Finns det en känsla av relativ deprivation när det jämför sin arbetsituation med andra i yrkesgrupper i samhället?

Studien kan med hjälp av teorin analysera hur referensgrupperna påverkar matbuden när det gäller deras vilja att arbeta på denna arbetsplats. Vilken inställning det har till arbetet och deras val till antingen fortsätta eller söka sig vidare. Teorin kan även vara ett hjälpsamt verktyg för att förstå vilken inverkan på beslut och beteenden som inkluderar tankar om framtida ambitioner, motivationen till att arbeta som matbud och deras upplevelser.

Genom att använda teorin om referensgrupper bidrar den till en djupare förståelse för hur matbuden på matbuds företaget skapar sin yrkesidentitet och hur deras självbild formas. Vilka grupper jämför det sig med och hur påverkas det av de grupper de jämför sig med. Teorin kan hjälpa till att belysa vilka faktorer som påverkar deras uppfattningar och motivationer till yrket matbud.

Dual frame of reference

Är en teori som knyter an till referensgruppsteorin. Den har använts inom områden som berör migration, invandrarpolitik och arbetslivsforskning. Teorin förklarar hur individer som kommer till ett nytt land som migranter upplever och jämför dubbla olika referensramar när det integreras i det nya värdlandet. Genom att tillämpa denna teori får studien en inblick i hur matbuden upplever synen på arbetet, deras situation på arbetsmarknaden och hur möjligheterna ser ut att få ett arbete. Språkliga hinder kan uppstå då individerna inte levt i Sverige så länge och hur hanterar individerna denna utmaning.

Teorin om dual frame of reference betonar även vikten av att analysera den kulturella anpassningen som migranten gör och hur identiteten påverkas. Det sker genom dubbla referensramar som har en påverkan på migrantens upplevelse i det nya landet. Teorin menar att det finns två huvudsakliga aspekter i teorin. Enligt teorin pendlar migranten mellan det två ramarna.

Primär referensram: Det land individen kommer ifrån som inkluderar kulturell bakgrund och normer. Sekundär referensram: Den omfattas av den nya kontexten individen befinner sig genom att ha migrerat. Ett nytt samhälle med andra sociala strukturer, normer och värderingar. Identitetsutvecklingen och anpassningen grundar sig i ett komplext samspel mellan den primära referensramen och den sekundära referensramen. Den sekundära innebär ett nytt samhälle med annan påverkan och andra samhällsliga krav. Med detta samspel kommer också utmaningar, då kan det skapas svårigheter hos individen att assimileras i det nya landet. Individen behöver hantera möjliga spänningar och konflikter som kan uppstå mellan det två referensramarna. Anpassningen och identitetsutvecklingen kan påverkas vilket resulterar i en inverkan på deras självbild och känsla av tillhörighet.

Trots detta kan en migrant se livet i det nya landet med en stor förhoppning om bättre möjligheter och blicka tillbaka på de negativa aspekterna från livet i ursprungslandet. Även om migrantens levnadsförhållanden i det nya landet är ”missgynnande” enligt värdlandets perspektiv ser ändå migranten sin nya plats som en förbättring från tidigare plats. Frågan blir då om matbuden kan relatera till detta fenomen i min studie? Lönerna kan vara låga ur det nya landets perspektiv men migranten kan se det som bra lön jämfört med vad individen skulle tjäna i hemlandet.

Även om det diskuteras i media om låga löner och exploaterade arbetsförhållanden för matbuden på matbudföretaget, görs det en jämförelse med ursprungslandet enligt teorin. Eller hänvisar det till en annan referensram när det pratar om sin arbetssituation? Kan det vara så att jämförelsen sker med ursprungslandet eller med andra arbetare i Sverige? Denna teori utgör en grundläggande förståelse för studiens syfte och medför en dynamisk mekanism för att kunna kasta ljus över matbudens egna reflektioner om sitt yrke. Och om en dual frame of reference ens existerar eller refereras till av matbuden.

Metod

I det här avsnittet kommer en redogörelse för hur jag gått till väga i forskningsprocessen. Hur valet av metod fastslogs, hur urvalet gått till samt det etiska överväganden och principer som studien haft genomgående under forskningen.

Valet av kvalitativ ansats som analysmetod användes för att jag i mitt empiriska material försökte föreslå en möjlig förklaring till uppfattningar, referensgrupper och upplevd status för matbuden enligt egen utsago. Sammanhanget var komplext och kvalitativ metod underlättade för mig att komma på frågeställningarna och koppla dem till teorier. Jag har försökt föreslå nya idéer till att förklara matbudens upplevelser på matbudföretaget.

Tillvägagångssätt som lett fram till undersökningresultatet har skett med hjälp av semistrukturerade intervjuer via telefonsamtal. Intervjufrågor bearbetades och förberedes innan första intervjun ägde rum. Eftersom studien ämnade att undersöka vilka uppfattningar som matbuden hade om sin arbetssituation på matbudföretaget, referensgrupper som det hänvisade till och eventuell uppfattning om statusen på yrket som matbud i samhället konstruerades frågorna därefter. Totalt sett var det 20 intervjufrågor som tillfrågades respondenterna och berörde mina frågeställningar och syftet.

Urval

Jag har i min studie använt mig av ett målstyrt urval, vilken innebär ett icke sannolikhetsbaserat urval. Min strävan var inte att välja ut respondenter på slumpmässig basis. Utan målet var att välja ut deltagare på ett strategiskt sätt så att det som väljs ut är relevanta för forskningsfrågorna som formulerats. Jag vill ha en sorts variation på deltagarna genom att det har olika länder som ursprungsland för att få en viss variation. Anledningen till denna strategi var att respondenterna skulle skilja sig i vart dem ursprungligen kommer ifrån men ändå vara av relevans för undersökningen. Jag ville söka en förståelse av uppfattningen om yrket som matbud och som forskare är det viktigt att veta vilka kriterier som behöver uppfyllas för att ta med eller utesluta vissa respondenter. Respondenter som är födda i Sverige har därmed uteslutits på grund av att min undersökning ville utforska referensgrupper till ursprungsländer som respondenter kommer ifrån (Bryman 2018:496).

Jag tog kontakt med en indisk bekant som bodde i samma korridor som mig på Linköpings universitet. Genom honom fick jag två intervjuer med indiska studenter som jobbar på matbuds företaget och levererar maten via cykel. Genom Facebook grupper la jag ut en inbjudan till att delta i en undersökning men fick ingen återkoppling. Väl inne på Facebook grupperna som skapats för matbud på olika matbuds företag i Sverige skickade jag ut till administratörerna i grupperna och lyckades få två intervju personer till som sammanlagt blev fyra individer. En svaghet i mitt urval är att det inte är representativt för populationen med så få intervjuer men resultatet säger däremot något om hur fyra respondenterna upplever sin arbetssituation som matbud på matbuds företaget. Vilket kan vara viktiga aspekter för hur situationen kan vara för en del av populationen.

Intervju personerna som deltog vara totalt fyra. Studien hade verken kön eller ålder som urvalskriterier. Samtliga var dock män, utrikes födda och under 30 år gamla. Tre olika ursprungsländer förekom vilket jag anser är en bra spridning för studien. Nedan beskrivs respondenterna och för att säkerställa deras anonymitet och konfidentialitet har dem fått namnen respondent 1–4.

- **Respondent 1.** Man, 25 år, ursprungsland Indien, arbetat 8 månader som matbud. Bott i Sverige under 3 år och läser en master inom data och it. I framtiden vill han jobba med det han studerar till och ser jobbet som matbud som temporärt under studietiden.
- **Respondent 2.** Man, 26 år, ursprungsland är Indien, arbetade under 6 månader som cykelbud för matbuds företaget i Linköping. Bott 2,5 år i Sverige och studerar på universitet. Färdigutbildad och söker jobb inom sitt område. Har en avklarad master.
- **Respondent 3.** Man, 19 år, ursprungsland är Irak, kom till Sverige när han var 10 år gammal. Började jobba som matbud från 18 år ålder och sökte en rad olika jobb men fick inget, enligt egen utsago berodde detta på begränsade språkkunskaper i Svenska. Har planer på ta c-körkort och utbilda sig till lastbilschaufför när han fyllt 21 år.
- **Respondent 4.** Man, 22 år, ursprungsland Syrien, jobbat som matbud under snart 1 år. Kom till Sverige som flykting från Syrien under 2015. Läste på gymnasiet i Sverige och sökte efter studenten en rad olika jobb, fick anställning under kortare period på djurpark sedan jobb som matbud på två av dem största matbuds företagen i Norrköping. Bor fortfarande hemma och kombinerar jobb med studier på Linköpings universitet.

Intervjuguide

Med hjälp av en förbered intervjuguide (se bilaga) som inkluderade 20 frågor var intentionen att mestadels av frågorna skulle vara semistrukturerade. Målet var att respondenterna skulle tala fritt och dela med sig av sina uppfattningar om yrket som matbud på matbuds företaget. Jag ville undvika ja/nej frågor och föra ett öppet samtal som berör mina forskningsfrågor. Målet var också att få en inblick i hur matbuden upplever yrket enligt egen utsago som kretsade kring vilka uppfattningar dem hade om sin arbetssituation, eventuella referensgrupper det hänvisade till och tankar kring upplevd status i samhället. Jag strävande efter att uppnå mer kunskap kring deras egna utsagor och det gjordes möjligt med semistrukturerade frågor. Intervjuguiden grundade sig i mina frågeställningar och bestod av inledande frågor som innehöll bakgrundsinformation om respondenten. Sedan frågor som berörde arbetssituation jämfört med hemlandet, frågor om referensgrupper och tankar om status på yrket i samhället och slutligen om respondenterna känt uppskattning för sitt yrke och aspirationer inför framtiden. Under intervjuerna hade jag fokus på att försöka få en inblick i vilka referensgrupper som respondenterna hänvisade till och en inblick i upplevs arbetssituation.

Genomförande

Intervjuerna genomfördes via telefonsamtal med inledande bakgrund om forskningen och redogörande för den forskningsetiska principerna. Eftersom respondenterna arbetade olika arbetstider och i mån av tid skedde dem under samtal när dem var lediga. Jag hade ingen möjlighet att erbjuda intervjuplats eftersom samtliga befann sig längre upp i landet. Samtalen spelades in på min mobiltelefon och pågick under 15–20 min. Intervjuerna innehöll inga störningsmoment och tidsramen var passande. Sedan transkriberades samtalet för att kunna gå tillbaka och studera svaren. Jag fann genomförandet som väldigt praktiskt för båda parter men en nackdel var att jag inte satt med respondenterna i samma rum, det hade gett mig tillgång till avläsning av bland annat kroppsspråk och mimik vilket är positivt vid genomförande av kvalitativa intervjustudier.

Etiska överväganden

För att min forskning ska vara en god bärare av mer kunskap kring ett område krävs det en strävan att försöka göra gott, inte utsätta någon för fara eller skada samt försöker behandla människor rättvist. Som forskare har vi krav att följa forskningsetiska principer. Jag har i min studie följt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer för god forskning, (Vetenskapsrådet, 2017). I mitt empiriska material och datainsamling har jag haft i beaktande dem fyra principerna som är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. I mitt missivbrev (se bilaga) återfanns dem förklarade samt att jag framförde dem verbalt och förklarade vad dem innebar i början av mina telefonintervjuer.

Informationskravet innebär att forskaren skall informera om studiens syfte och vad deras deltagande bidrar till. Genom att skriftligt nämna det i mitt missivbrev samt berätta för deltagarna vad jag ska undersöka har hjälpt respondenterna att få god förståelse för syftet med intervjun.

Samtyckeskravet innebar att deltagaren själv har rätt att bestämma över sin medverkan.

Konfidentialitetskravet står för anonym medverkan och inga personuppgifter om deltagaren lämnas ut till obehöriga. Allt material är konfidentiellt för utomstående. Därav har inga namn på respondenter uppgetts och i stället ersatts med ”respondent 1–4”.

Nyttjandekravet innebär att information som samlas in endast kommer användas för forskningens syfte och vid godkännande från examinator kommer studien att publiceras offentligt.

Resultat & Analys

I det här avsnittet kommer en beskrivning av vad undersökningen kommit fram till och kommer bearbetas med hjälp av en tematisk analysmetod. Metoden är en kvalitativ analysmetod som används för att identifiera, analysera och beskriva teman i ett insamlat datamaterial. En fördel med metoden är att den är flexibel då den är fri från en teoretisk ram att hålla sig inom (Braun och Clarke 2006, 1).

Det empiriska materialet kommer kategoriseras efter tre teman. Dem kommer besvara var och en av mina tre frågeställningar och relatera till min teoretiska ram. Första temat kommer behandla frågan: ”Vilka uppfattningar har matbuden om sin arbetssituation?” andra temat kommer fokusera på vilka referensgrupper matbuden hänvisar till och slutligen till sista temat om hur matbuden uppfattar statusen för sitt yrke inom samhället och vilka faktorer som påverkar denna uppfattning.

Tema 1: Arbetssituation, yrkesidentitet och självbild

I mina intervjuer har respondenterna fått beskriva sina uppfattningar om arbetssituationen. Respondenterna beskriver sin arbetssituation på ett sådant sätt att det inte verkar vara ett problem för dem att ha dem här jobben. Det känner inte att det definierar dem som människa. Matbuden ser inte sitt yrke som en stark identitetsskapare utan mer som en tidsbegränsad sysselsättning för att tjäna lite extra pengar.

Inom symbolisk interaktionism kopplat till yrkesidentitet förstärker individen sin identitet genom interaktion med bland annat kollegor och kunder. Respondent 1 reflekterade över hur svenska medborgare har möjlighet till fler inomhusjobb under vintern och kunde undvika att arbeta utomhus under dessa månader som framgår i citatet nedan. Detta indikerar en jämförelse och en medvetenhet om sociala förväntningar och normer.

” Det fanns tider då jag jämförde mig själv med svenska medborgare som bott här länge, du ser att vintern här är inte den mest behagliga, ibland jobbade jag långa dagar när det var minus 15 grader. Under vintern iallafall kände jag att dem flesta svenskar som bott här längre kan få ett jobb på en restaurang eller ett kök som är inomhus. Då hade jag inte behövt vara ute och jobba hela tiden i kylan”.

Respondent 2 jämförde inte sig själv direkt med andra invandrare eller med de som är födda i Sverige, men trots detta antyda han en medvetenhet om att vissa jobb betraktas som "icke-traditionella" för vissa samhällsgrupper.

” Jag jämförde mig inte med någon annan men hade en tanke om att svenska medborgare jobbar traditionellt inte med sådana typer av jobb såsom matbud”.

En tolkning av symbolisk interaktionism är att individen hela tiden speglar sig själv med hjälp av vad man antar att andra individer tänker om en, men matbuden tycks inte göra det. Ur mina intervjuer kunde jag dra slutsatsen att sättet dem beskriver arbetssituationen på inte verkar vara ett problem att ha ett jobb som matbud. Självbilden tycks inte påverkas eller att yrket definierar dem som människor.

Genom symbolisk interaktionism framgick det att matbuden upplevdes ha en fristående självbild som inte var nära relaterat till yrkesrollen som matbud. Det internaliserade nödvändigtvis inte yrket som en del av deras identitet. Snarare sågs matbudsjobbet som en tillfällig sysselsättning medan det söker andra arbeten eller andra aspirationer. På frågan om vad som fick individen att börja jobba som matbud berättar respondent 1 följande.

” För att ha finansiell support, jag tog lån för att studera min master i Sverige, det svårt för min familj att skicka pengar och samtidigt klara sig själva. För att ha en bättre ekonomisk situation började jag jobba som matbud på cykel”.

Tema 2: Referensgrupper, pragmatisk syn och aspirationsnivåer

Majoriteten av respondenterna hade en pragmatisk syn på arbetet som matbud. Det såg det som en möjlighet att tjäna lite extra pengar medan de studerade eller strävade efter andra karriärmöjligheter. Matbuden identifierade sig inte med yrket som matbud. Matbuds yrket sågs för matbuden som någonting man gör tillfälligt, yrket bjöd inte in till någon identifikation. Matbudsyrket påverkade inte deras självbild, inom symbolisk interaktionism speglar man hela tiden sig själv med hjälp av vad man antar att andra individer ska tänka om en.

Respondent 2 hänvisade till vänner och sitt sociala nätverk som spelade en avgörande roll för att få jobb som matbud. Detta relateras till referensgruppsteorin, där individer jämför sig med och tar intryck av de sociala grupper de identifierar sig med för att forma sina värderingar, beteenden och uppfattningar om arbete och anställning.

” En av mina vänner jobbade där redan, han berättade om det och jag blev intresserad så jag ansökte om att jobba som matbud och fick ett samtal”.

Respondent 4 diskuterade löneskillnader mellan Sverige och hemlandet. Denna situation kan relateras till relative deprivation-teorin, då denne jämför sin nuvarande situation med en annan, vilket kan skapa känslor av otillfredsställelse och en upplevelse av att inte ha tillräckligt, trots en förbättring jämfört med tidigare. Detta antyds i citatet nedan.

” Om jag jämför med likande matbudsjobb i Syrien är jobbet här bättre. Men detta jobb är inte det bästa jobbet om jag jämför med andra jobb”.

Det går att koppla referensgruppsteorin genom att analysera svaren som matbuden ger gällande det sociala nätverket, såsom vänner eller landsmän som redan jobbar inom yrket. Det är påtagligt att detta påverkade deras val av yrke. Jag kunde i min analys inte se tecken på jämförelser med andra grupper i samhället gällande yrket. Det såg helt enkelt som tillfälligt jobb som erbjöd enklare arbetsuppgifter som dessutom var flexibelt och hade lägre

ingångströskel än andra arbeten som skulle kräva mer språkliga kunskaper i det svenska språket. I citatet nedan nämner respondent 1 vem som introducerade honom för yrket.

” Några av mina vänner och landsmän jobbade redan som matbud, dem introducerade mig till jobbet som matbud och hjälpte mig med ansökningsprocessen, därefter var det inte svårt och behövde jag hjälp kontaktade jag bara dem”.

Dual frame of reference är en teori som använts inom forskning som berör bland annat migration och arbetslivsforskning. Teorin knyter an till referensgruppsteorin. Migranten kan se livet i det nya värdlandet med förhoppning om bättre möjligheter och tänker tillbaka på negativa aspekter från ursprungslandet. Trots att förhållandena skulle anses vara missgynnande ser individen ändå en förbättring gentemot situationen i ursprungslandet.

Respondenternas anpassning till den nya kontexten som det befinner sig kunde illustreras i svaren jag fick. Trots att dem inte hade arbetat som matbud i ursprungsländerna, såg dem ändå jobbet som matbud i Sverige som mer gynnande. I citatet nedan redogörs detta.

” Vi har ett liknande koncept i Indien kallat ”Zomato”. Men i Indien är jobbförhållandena mycket sämre, lönen är mycket lägre. Ett matbud kan jobba 8 timmar om dagen i en månad och få ut en lön på 1000–1500 kronor i månaden. Även mindre i Indiska valuta. Ur det perspektivet är jobbet som matbud här i Sverige mycket bättre än motsvarande jobb i Indien. Dem betalar ut betydligt mycket bättre”.

Ett annat exempel var följande svar med från respondent 3.

” Inte jobbat i Irak. Men såklart är det bättre lön i Sverige med bättre kontrakt och villkor i anställningen än i Irak. I Sverige skiljer sig ändå lönen från månad till månad när jag jobbar. Men över lag bättre än Irak”.

Tema 3: Tankar om status av yrket i samhället, jämförelse med andra yrken och samhällsställning.

Många av matbuden tycktes inte jämföra matbudsyrkets uppfattade status med andra yrken. I stället var det den praktiska aspekten av att ha en inkomst medan man studerar eller behövde ett arbete med lägre ingångströskel än andra jobb. Ur citatet nedan berättar respondent 3 den egna uppfattningen om upplevs status på sitt yrke som matbud.

” Såklart är matbuds jobbet ett jobb som alla andra jobb, en människa kan inte leva utan mat. Jag levererar mat till den sjuka, den rörelseförhindrade, till barn och till människor som inte har möjlighet och gå ut och köpa maten själv. Tänker inte så mycket på vilken status den har i samhället”.

Respondent 3 som var 19 år gammal uttryckte en önskan ta ett C-körkort för att arbeta som lastbilschaufför när han fyllt 21. Detta kan relateras till dual frame of reference teorin, där individer använder flera referensgrupper eller perspektiv för att bedöma den egna uppskattade värdet och position i samhället. Respondent 3 gjorde en jämförelse med sitt nuvarande tillstånd som matbud med det önskade tillståndet som lastbilschaufför för att forma sina arbetsrelaterade preferenser och bedömningar.

” Jag vill spara pengar och ta ett C-körkort när jag fyllt 21 år. Vill börja jobba som lastbilschaufför. Så jag jobbar som matbud under en specifik period, det inget jag vill hålla på med under en längre tid”.

En central aspekt av symbolisk interaktionism i detta sammanhang som en av respondenterna nämner är upplevelsen av bristen på mänsklig kontakt. Det påverkar respondentens uppfattning om yrkets status och vilken betydelse det har i samhället. Respondent 4 nämner att språklig träning är nästintill obefintlig i jämförelse med andra yrken i samhället. Inte heller finns det särskilt mycket mänsklig kontakt inom yrket som matbud. Citatet nedan belyser denna aspekt av tankar om statusen på matbudsyrket i samhället.

” Jag jobbar på två matbuds företag men generellt sätt när man jobbar med matleveranser får du ingen språklig träning. Det är knappt mänsklig kontakt. Jag har min bil, telefon och maten jag ska leverera. Detta har påverkat mig. Detta kan ibland skapa lite depression men jag gör det för pengarna”.

Referensgruppsteorin som hänvisas till Robert Merton behandlar hur människor tenderar att jämföra sig med andra för att reflektera kring sina egna beteenden och åsikter. Teorin om referensgrupper har en central punkt gällande förståelsen av vilka grupper matbuden identifierar sig med eller jämför sig med i kontexten dem befinner sig i. Ur denna synvinkel jämförde respondent 2 sig själv med svenska medborgare fast det inte uttrycktes att så var fallet. Respondenten menade på att svenska medborgare traditionellt sätt kanske inte arbetar som matbud. Här antydde han en medvetenhet om referensgrupper. I detta fall lokalbefolkningen eller svenska medborgare och vilka yrkesval dem gör skiljer sig från den egna typiska arbetsprofilen som invandrare har. Ur citatet nedan redogörs detta.

” Jag jämförde mig inte med någon annan men hade en tanke om att svenska medborgare jobbar traditionellt inte med sådana typer av jobb som matbud.”

Sammanfattningsvis utifrån mitt begränsade empiriska material kan det tolkas att respondenterna har liknande anledningar till att dem befinner sig inom yrket som matbud. Det ser gemensamt på det som en tidsbegränsad tillfällig sysselsättning för att kunna tjäna lite extra pengar för att sedan klättra vidare i karriären. Två av dem hade läst klart sin master och söker jobb inom sin bransch medan en fortfarande studerar och bor hemma och till sist respondent 3 som inväntar tills han fyllt 21 år för att bli lastbilschaufför. Gällande upplevd status på yrket i samhället tycks inte respondenterna beröras av hur det uppfattas. Yrket som matbud uppfattas inte heller som stigmatiserat, det framgår ett mer praktiskt förhållningssätt till yrket och en stark identifikation med yrkesrollen saknas. Jag tolkade att yrket som matbud för respondenterna är tänkt att vara under en period i livet då det behöver det. Samtliga har ambitioner att gå vidare i livet och matbudsyrket framstår inte som ett yrke det tänkte ha under en längre period.

Ur en symbolisk interaktionistisk grundhållning speglades ett attitydövertagande där det framgår att det inte spelar så stor roll vad individer runt om kring tycker om yrket. Matbudens har väldigt liten mänsklig kontakt i sitt arbete och saknar identifikation med kunderna man levererar till. Möjligtvis skulle situationen vara annorlunda om respondenterna arbetat som matbud i sina hemorter där det är familjära med omgivningen mer.

Sett ur teorin om referensgrupper tycks inte respondenterna ha en stark anknytning till Sverige, referensgrupperna som det hänvisar till tycks inte vara det svenska medborgarna som man relaterar till.

Diskussion & Slutsats

Studien har använt sig av en kvalitativ ansats genom intervjuer med 4 arbetare på ett av de största matbudföretagen i Sverige. Det som valts att undersökas är matbudens egna uppfattningar, hänvisningar till referensgrupper och upplevd status på yrket som matbud.

Det presenterade resultatet indikerar på att matbuden inte nödvändigtvis identifierar sig med yrkesrollen som matbud. I stället är det genomgående synen på arbetat en tillfälligt ekonomisk aspekt under en specifik period i livet. Målet tycks vara andra karriärmöjligheter eller utbildningar. Teorin om symbolisk interaktionism användes för att få en förståelse gällande hur matbuden formar sin identitet genom interaktioner i arbetskontexten. Resultatet visade på att matbuden inte såg matbudsyrken som en identitetsskapare.

Referensgruppsteorin implementerades för att undersöka vilka grupper matbuden hänvisade till eller jämförde sig med. Studien visade på att deras referensgrupper inte nödvändigtvis var svenska medborgare som bott här under en längre tid eller är födda i Sverige. Det var snarare vänner och landsmän som redan var involverade med matbudsyrket, detta indikerade en starkare koppling till denna sociala grupp än till det övriga yrkesgrupper i samhället.

Ur detta perspektiv visade studien att matbuden tenderade att betrakta sitt arbete som en tidsbegränsad sysselsättning, utan stark koppling eller identifikation till yrkesrollen. De ser det som en möjlighet att tjäna pengar medan de studerar eller strävar efter andra karriärmöjligheter.

En annan viktig poäng som framkommit är att matbuden inte jämför sig med andra yrkesgrupper i samhället. Det relaterade hellre till sina egna uppfattningar och möjligheter gällande framtidsaspirationer. I och med bristen på värdefull social kontakt med kunder påverkades denna aspekt gällande uppfattningen om yrkets status i samhället.

Det har varit viktigt att skapa en nyanserad bild av matbudens egen uppfattning om arbetssituationen till skillnad från vad vissa nyhetsartiklar försökt måla upp. I slutändan är det en möjlighet för människor med olika bakgrunder att kunna komma ut i arbetslivet i Sverige. Att få jobb som matbud tolkades av respondenterna som ett lättare jobb att få. Yrket har dels en lägre ingångströskel vilket gör det lättare att vara i Sverige som icke-medborgare och är ett bra inslag i ett globaliserat samhälle. Sådana typer av jobb är viktiga eftersom det ger

människor en chans att komma in på arbetsmarknaden. Det socialpsykologiska mekanismerna som studiens teoretiska ramverk har varit till betydande hjälp för att kunna belysa detta fenomen med fokus på matbudens egna uppfattningar och utsagor.

Alla uppfattningar om status är subjektiva, när respondenterna inte relaterade till svenska medborgares syn på yrket som matbud visade det en reaktion på att dem får tycka vad dem vill, det viktigaste är lite extra pengar i plånboken och ett bra socialt liv.

I relation till problemformuleringen kan vi dra slutsatsen att det gett en inblick i hur matbuden ser på sitt arbete och hur de relaterar till det i förhållande till sin identitet och samhällets status. Resultaten kan bidra till att förstå hur denna specifika yrkesgrupp uppfattar sitt arbete och hur det skiljer sig från andra yrkesgrupper i samhället.

Referenser

1. Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 3(2): s. 77-101. doi.org/10.1191/1478088706qp063oa
2. Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Liber. Stockholm
3. Gottzén, L., & Lögdlund, U. (2022). *Sociologins teoretiker*. 2. uppl. Gleerups Utbildning AB. Malmö
4. Ilsøe, A., Larsen, T. P., & Bach, E. S. (2021). Multiple jobholding in the digital platform economy: signs of segmentation. *European Review of Labour and Research*. 27(2): s. 201-218. doi.org/10.1177/1024258921992629
5. Ivarsson, D. (2020). Så gjorde vi jobbet. *Sydsvenskan*. 18 oktober.
<https://www.sydsvenskan.se/2020-10-18/sa-gjorde-vi-jobbet> (Hämtad 2023-11-26).
6. Könönen, J. (2019). Becoming a 'Labour Migrant': Immigration Regulations as a Frame of Reference for Migrant Employment. *Work, Employment and Society*. 33(5): s. 777-793.
<https://doi.org/10.1177/0950017019835133>
7. Newlands, G. (2022). 'This isn't forever for me': Perceived employability and migrant gig work in Norway and Sweden. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 0(0).
doi.org/10.1177/0308518X221083021
8. Passas, N. (1997). The future of anomie theory. *Contemporary Sociology A Journal of Reviews*. 0(0) s. 62-94. doi: 10.2307/2654956
9. Runciman, W. G. (1966). *Relative Deprivation and Social Justice: A Study of Attitudes to Social Inequality in Twentieth-century England*. London: Routledge.
10. Suárez-Orozco, M.M. & Suárez-Orozco, C.E., (1995). The cultural patterning of achievement motivation: A comparison of Mexican, Mexican immigrant, Mexican American, and non-Latino White American students. *California's immigrant children: Theory, research, and implications for educational policy*, pp.161-190.

11. Transportarbetaren (2021). *Här är villkoren i det nya avtalet med Foodora*. <https://www.transportarbetaren.se/har-ar-villkoren-i-det-nya-avtalet-med-foodora/> (Hämtad 2023-11-13)
12. Vetenskap rådet (2017). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html> (Hämtad 2023-11-20)
13. Webster, N. A., & Zhang, Q. (2022). Intersectional understandings of the role and meaning of platform-mediated work in the pandemic Swedish welfare state. *Digital Geography and Society*, 3(1), 100025. doi.org/10.1016/j.diggeo.2021.100025

Bilagor

Intervjuguide

Inledande frågor

Hur gammal är du?
Vilket land kommer du ifrån?
Hur länge har du bott i Sverige?
Vad fick dig att börja jobba som matbud?
Hur länge har du jobbat som matbud?
Vad jobba du med i ditt hemland?

Arbetsituation jämfört med hemlandet

Hur upplever du din arbetsituation?
Hur upplever du den i jämförelse med din arbetsituation i hemlandet?

Frågor om referensgrupp och status

Vem introducerade dig till att börja jobba som matbud? Dina landsmän?
I din arbetsituation, jämför du dig med andra migranter eller med individer som bott är födda här?
Upplever du att din profession som matbud har en lägre eller högre status i samhället?
Bryr du dig om vad lokala medborgare jobbar med?

Uppskattning

Har du några exempel på situationer där du kände dig speciellt uppskattad för ditt arbete?
Vad är det bästa med att jobba som matbud?
Hur påverkar ditt arbete som matbud din självbild och hur du ser dig själv i samhället?

Framtiden (kan säga något om hur dem upplever sin yrkesidentitet).

Hur ser du på möjligheter till att gå vidare från detta arbete?
Vill du stanna kvar och jobba som matbud?
Hur ser dina framtidsplaner ut gällande att jobba som matbud?
Har du några framtidsplaner gällande arbete eller studier i framtiden, hade det varit möjligt?
Skulle du tänka dig att jobba med något annat? Känner du att du hade velat men kan inte?

Respondenter

Respondent	Kön	Ålder	Ursprungsland	Anställningsform
Deltagare 1	Man	25	Indien	Deltid
Deltagare 2	Man	26	Indien	Deltid
Deltagare 3	Man	19	Irak	Deltid
Deltagare 4	Man	22	Syrien	Deltid

Missivbrev

DITT ARBETE DIN RÖST: VAR MED OCH GE DIN ÅSIKT SOM MATBUD

Upplever du vardagen som matbud på ett unikt sätt? Vill du dela din historia och perspektiv? Jag söker matbud för en exklusiv intervjustudie för att förstå och lyfta fram din erfarenhet. Berätta om din arbetsdag, din syn på jobbet som matbud och hur du ser på framtiden som en del av ett matbuds företag. Din röst är viktig för att skapa en nyanserad bild av matbuds värld. Delta i min intervju och låt oss tillsammans göra din berättelse hörd!

Hej

Jag heter Mohamed Abdel Wahab och skriver en uppsats i Sociologi på Lunds universitet. Studien följer Vetenskapsrådet forskningsetiska principer.

Vilket innebär:

Informationskrav: Forskaren skall informera om uppgiftens syfte.

Samtyckeskrav: Du har själv rätt att bestämma över din medverkan.

Konfidentialitetskrav: Anonym medverkan, inga personuppgifter om dig lämnas ut och allt material är konfidentiellt för utomstående

Nyttjandekrav: Information som samlas in kommer endast användas i forskningssyfte och vid godkännande från examinator kommer studien att publiceras offentligt.

2 har redan deltagit, jag har en 2 platser kvar. Låt oss prata. Kommentera nedan så hör jag av mig eller skriv ett meddelande till mig så återkopplar jag. Intervjun tar cirka 15–20 min. Antingen på en gemensamt bestämd plats eller via samtal. Intervjuerna kommer spelas in för att på bästa sätt kunna bearbeta alla intervjuer, du kommer vara anonym och alla inspelningar kommer raderas efter att studien är slutförd.